

Корупционни индекси на *Коалиция 2000*

Януари 2000

СЪДЪРЖАНИЕ

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО	3
КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ	4
ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ	5
НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА	6
КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ	8
ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА	11
ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА	16

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Извадка

Национално представително изследване на населението, обхващащо 1144 респонденти на възраст над 18 г.

Метод на изследването

Методът на изследване е персонално стандартизирано интервю.

Полева работа

Полевата работа беше извършена от 15.01. до 25.01. 2000 год.

КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ

- Корупционните индекси са основен продукт на *Системата за мониторинг на корупцията* (СМК) на *Коалиция 2000*. Техните стойности се актуализират на всеки 3 месеца на основата на данни от емпирични социологически изследвания.
- Корупционните индекси приемат стойности от 0 до 10.
- Колкото стойността на индексите е по-близка до 10, толкова по-негативни са оценките за състоянието на корупцията в страната.
- Индексите, чиято числова стойност клони към 0, показват максимална близост до идеала за “общество без корупция”.
- Корупционните индекси са групирани в няколко категории:
 - нагласи спрямо корупцията;
 - корупционни действия;
 - оценки за размерите на корупцията;
 - корупционни очаквания.

ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ

Според общественото мнение и в момента, корупцията е един от най-важните проблеми на българската действителност (пред нея са само безработицата, ниските доходи и бедността). Прави впечатление, че през 1999 г. оценките на гражданите за обществената значимост на феномена “корупция” не са се променили съществено. Трайното място на корупцията в представената класация показва, че в общественото мнение е налице висока степен на консенсус по отношение на остротата на този проблем.

ТАБЛИЦА 1. ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ

	Февруари 99	Април 99	Септември 99	Януари 2000
1. Безработица	58,4	64,1	64,6	65,3
2. Ниски доходи	51,3	49,1	50,2	50,6
3. Бедност	31,6	32,9	37,1	41,2
4. Корупция	38,5	34,2	38,5	37,5
5. Престъпност	45,4	39,1	32,4	27,9
6. Високи цени	22,9	20,5	21,9	18,9
7. Здравеопазване	11,5	9,2	16,0	14,6
8. Политическа нестабилност	17,7	20,2	15,4	13,1
9. Замърсяване на околната среда	3,6	5,2	5,0	4,3
10. Образование	2,7	2,9	3,8	2,9
11. Етнически проблеми	2,1	2,4	4,0	1,4

Интервюираните са посочвали до три отговора, поради което сборът от процентите надхвърля 100.

База: N= 1144

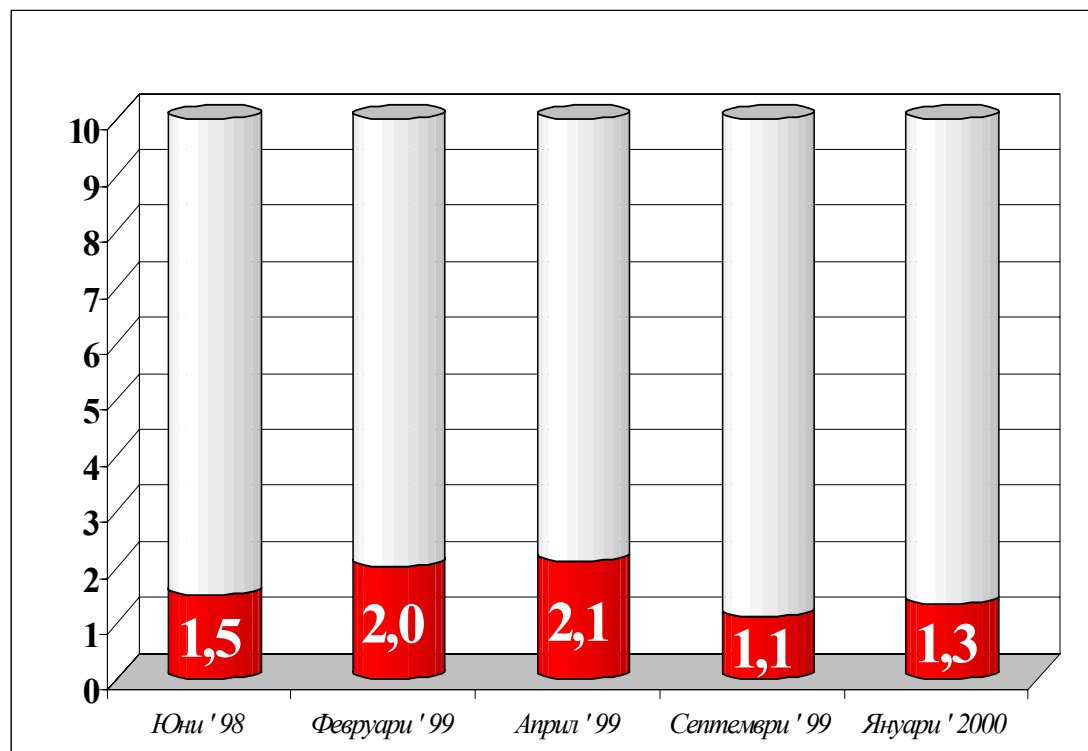
НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА

Принципна допустимост

Този индекс отразява равнището на ценностна приемливост на различните корупционни практики.

През януари 2000 г. спрямо септември 1999 г. регистрираме незначително увеличение на стойността на индекса - с 0,2. Това означава, че тенденцията към намаляваща обществена толерантност и нарастваща морална недопустимост спрямо феномена “корупция” се запазва в настоящия момент.

ГРАФИКА 1. ПРИНЦИПНА ДОПУСТИМОСТ

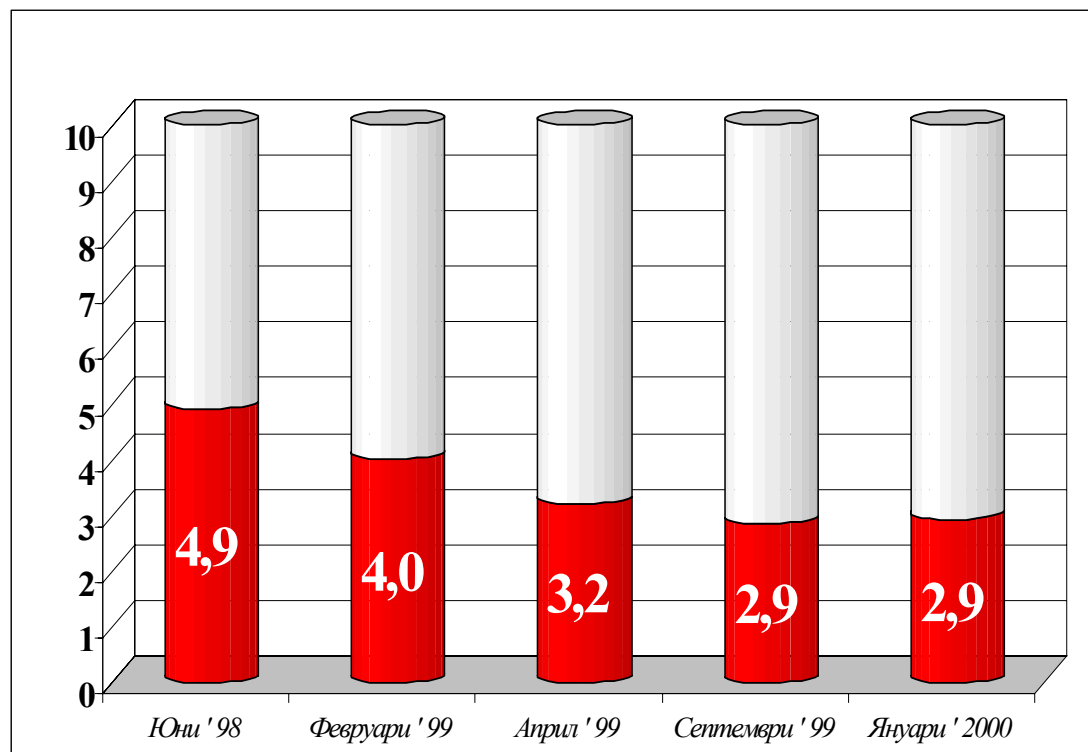
База: N = 1144

Податливост на корупция

Измерва склонността да се правят компромиси с принципите и ценностите под натиска на обстоятелствата.

Започналото от месец февруари 1999 г. постепенно движение на индекса надолу, е показателно за наличието на трайна тенденция за лична неангажираност с корупционно поведение, независимо от натиска на практическите обстоятелства. Въпреки тези тенденции стойността на индекса е индикатор, че податливостта на корупция е относително висока в сравнение с обществената нетолерантност към този феномен.

ГРАФИКА 2. ПОДАТЛИВОСТ НА КОРУПЦИЯ

База: N = 1144

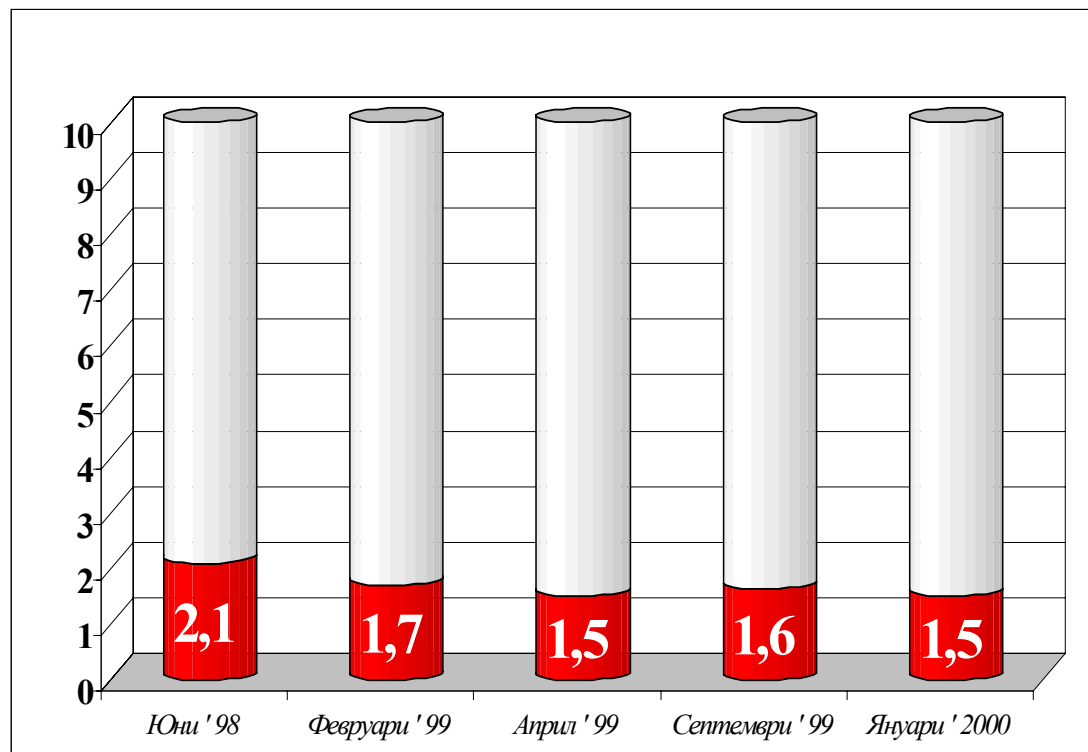
КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

Корупционен натиск

Отразява разпространеността на опитите на служители от обществената сфера да осъществяват пряко или косвено натиск върху гражданите за получаване на пари, подаръци или услуги.

Стабилността на стойностите на този индекс от началото на мониторинга до настоящия момент показва присъствието и ролята на този фактор за формиране на корупционно поведение. Приблизително всеки трети от запитаните през януари 2000 г. отрича върху него да е упражняван подобен вид натиск. Следователно може да се твърди, че корупционното поведение е повлияно от съществуващия корупционен натиск, но то е и въпрос на личен избор, а не само на упражнена принуда.

ГРАФИКА 3. КОРУПЦИОНЕН НАТИСК

База: N = 1144

Корупционен натиск

Изследването, проведено през януари 2000 г., като цяло показва понижение на обществените оценки за оказвания корупционен натиск от служителите в общественения сектор. Настъпили са и някои вътрешни размествания в структурата на основните професии, оценявани според силата на оказвания от тях корупционен натиск. Митническите служители в настоящия момент заемат трето място и са изпреварени от полицейските служители и лекарите.

Най-слаб корупционен натиск са упражнявали учителите, народните представители и служителите в министерствата.

ТАБЛИЦА 2.”АКО ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА СЕ Е СЛУЧВАЛО ДА ВИ ПОИСКАТ НЕЩО, ЗА ДА БЪДЕ РЕШЕН ВАШ ПРОБЛЕМ, ТО ВИ БЕ ПОИСКАНО ОТ:”

	Февруари '99	Април '99	Септември '99	Януари 2000
	%*	%*	%*	%*
Полицейски служител	22,3	22,8	25,9	23,4
Лекар	26,6	21,5	25,1	20,0
Митнически служител	17,3	27,9	30,7	19,8
Административен служител в съдебната система	15,9	20,4	23,6	18,5
Бизнесмен	13,4	12,0	12,8	13,7
Общински служител	15,6	11,5	18,0	11,3
Служител или преподавател в университет	12,4	9,5	16,2	10,1
Данъчен служител	9,5	6,6	12,1	8,4
Банкер	-	-	-	8,1
Съдия	8,6	10,9	11,3	6,9
Общински съветник	8,9	8,6	5,7	6,7
Следовател	7,4	7,9	6,1	6,1
Прокурор	5,5	7,9	9,5	5,9
Учител	3,4	4,8	5,0	4,9
Служител в министерство	5,4	6,7	7,6	3,2
Народен представител	2,5	4,8	3,9	1,9

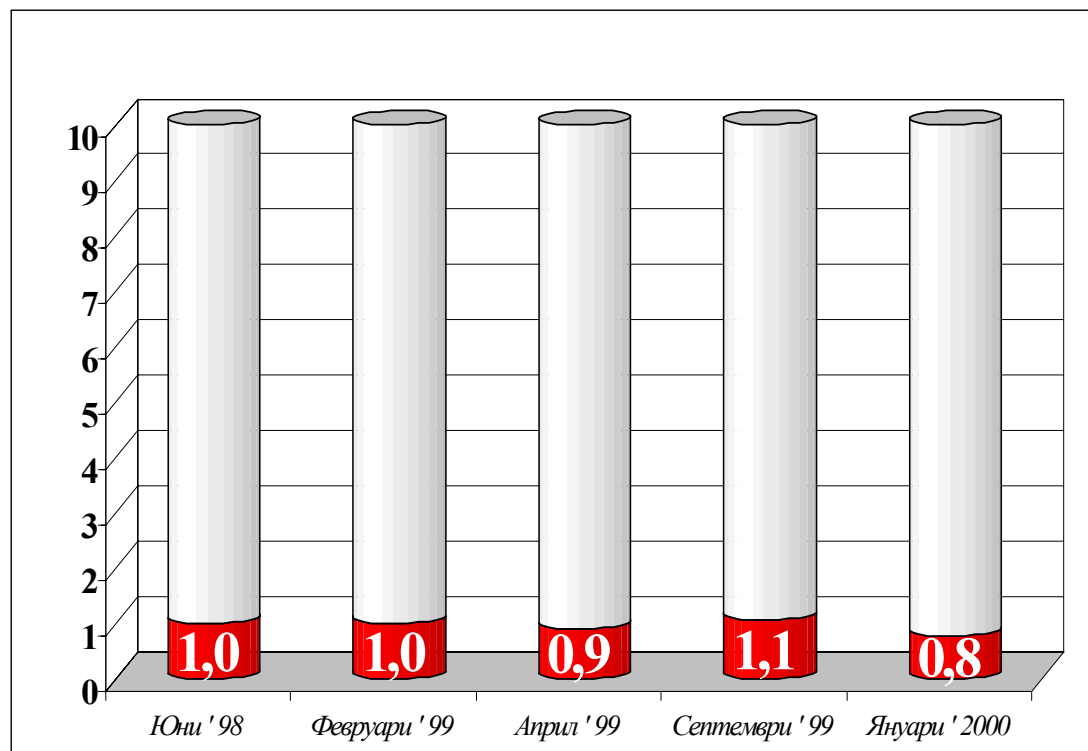
**Относителен дял на тези от контактувалите със съответната група, на които са искани пари, подаръци или услуги.*

Корупционни действия

Отразява самооценката /признанието за личното участие на респондентите във форми на корупционно поведение.

Незначителните промени на стойността на този индекс за целия наблюдаван период показват относително устойчивото участие на гражданите в корупционни действия. И изследването, проведено през януари 2000 г., регистрира много висок дял на тези, които отричат да са дали подкуп на служители в общественния сектор през последната година - близо половината от всички запитани.

ГРАФИКА 4. КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

База: N = 1144

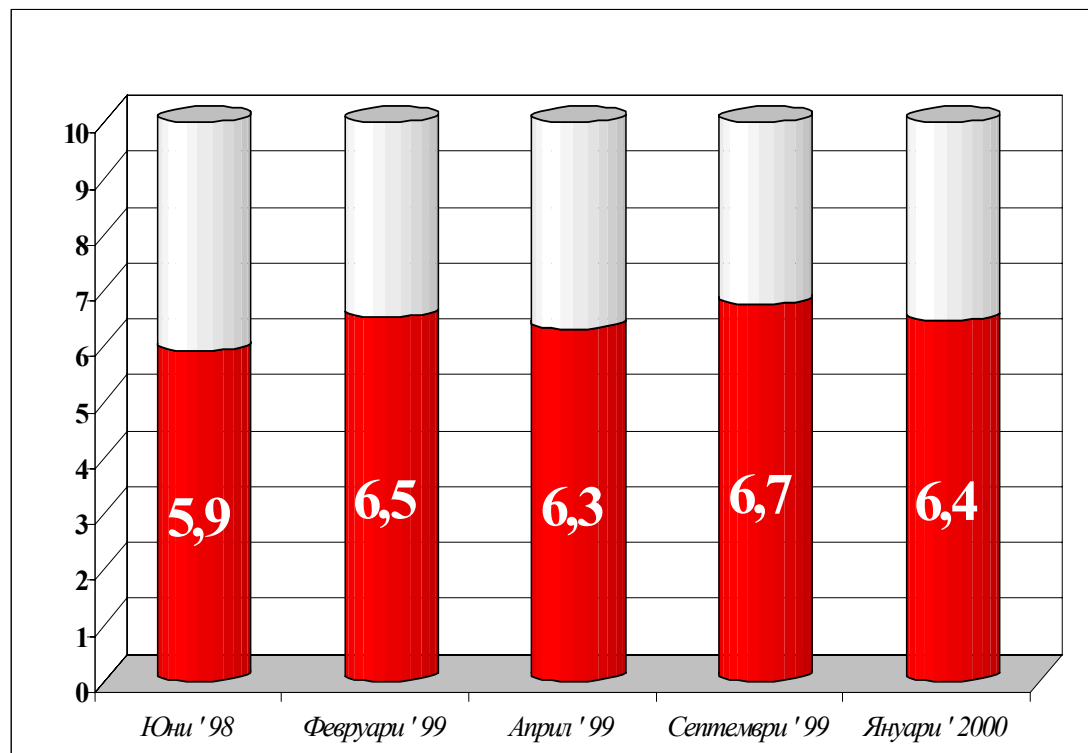
ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА

Разпространение на корупцията

Регистрира оценките на българските граждани за степента на разпространеност на корупционните действия сред служителите в обществената сфера.

И през януари 2000 г., въпреки слабия спад спрямо септември 1999 г., стойността на този индекс продължава да бъде висока. Това на практика означава, че в представите на българската общественост, феноменът “корупция” остава широко разпространен, независимо от засилената антикорупционна риторика и медийно присъствие на тази тема.

ГРАФИКА 5. СТЕПЕН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

База: N = 1144

Разпространение на корупцията

Представите за произхода на корупцията се свързват най-често с икономическите, политическите и социалните проблеми на българското общество, възникнали в периода на преход. Според общественото мнение основните фактори, които генерират корупция са стремежа за бързо забогатяване, ниските доходи и несъвършеното законодателство. Прави впечатление, че на последните места в класацията са посочени негативното наследство от предишния режим и особеностите на българската национална култура.

ТАБЛИЦА 3. ОСНОВНИ ФАКТОРИ, КОИТО ВЛИЯТ ВЪРХУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА КОРУПЦИЯТА В СТРАНАТА (%)

	<i>Февруари '99</i>	<i>Април '99</i>	<i>Септември '99</i>	<i>Януари 2000</i>
Стремежът към бързо забогатяване на тези, които са на власт	53,5	52,9	54,8	57,0
Ниските заплати	51,9	51,5	43,6	47,2
Несъвършеното законодателство	41,1	38,8	37,8	35,1
Липсата на строг административен контрол	35,2	36,4	33,8	30,8
Преплитане на служебните задължения с личните интереси	25,1	25,8	28,3	28,3
Неефективността на съдебната система	26,4	19,6	27,5	24,7
Моралната криза в периода на преход	19,4	19,4	19,4	18,2
Наследените от комунистическото минало проблеми	10,9	6,8	7,4	7,3
Особеностите на българската национална култура	5,7	6,9	4,7	5,9

Интервюираните са посочвали до три фактора, поради което сборът от процентите надхвърля 100.

База: N= 1144

Разпространение на корупцията

На нивото на общественото мнение съществува една ясно изразена и устойчива представа за степента на разпространение на корупцията сред различните професионални групи. В нея челните позиции постоянно се заемат от митническите служители, (които далеч изпреварват останалите професионални групи), адвокатите, данъчните и полицейските служители. Представителите на съдебната система - съдии, прокурори, следователи, административни служители - традиционно заемат средните места в тази класация. И през януари 2000 г., според общественото мнение, корупцията е най-слабо разпространена сред представителите на неправителствените организации, журналистите и учителите.

ТАБЛИЦА 4. “СПОРЕД ВАС, ДОКОЛКО ШИРОКО Е РАЗПРОСТРАНЕНА КОРУПЦИЯТА СРЕД СЛЕДНИТЕ ГРУПИ”:

	Относителен дял на отговорилите “Почти всички и повечето са въвлечени в нея”			
	Февруари '99	Април '99	Септ. '99	Януари 2000
Митнически служители	73,3	73,2	75,2	77,0
Адвокати	55,5	55,4	55,6	54,8
Данъчни служители	47,1	45,2	56,4	53,9
Полицейски служители	51,5	49,2	55,8	51,9
Съдии	49,5	50,8	50,7	48,5
Бизнесмени	49,5	47,6	48,3	48,5
Служители в министерства	42,5	41,9	48,2	47,9
Прокурори	48,5	50,0	50,8	46,3
Министри	39,1	35,3	43,9	45,3
Общински служители	44,3	39,6	48,8	45,0
Народни представители	39,0	37,7	42,6	45,0
Лекари	56,9	46,0	47,3	42,5
Адм. служители в съдебната система	42,0	40,5	49,7	42,0
Следователи	43,6	41,8	44,9	41,0
Лидери на политически партии коалиции	40,5	31,1	42,7	37,5
Общински съветници	31,2	26,4	34,7	32,5
Местни политически лидери	34,0	27,5	38,2	31,7
Служители или преподаватели университети	29,5	28,5	35,7	29,4
Банкери	-	-	-	20,9
Представители на НПО	16,3	11,5	20,9	16,2
Журналисти	12,7	12,0	14,3	10,6
Учители	12,6	8,4	11,5	9,5

Институционално разпространение на корупцията

Институционалното разпространение на корупцията възпроизвежда в голяма степен оценките на общественото мнение за навлизането на подобен род практики сред различните професионални групи (Виж Таблица 4). Негативните оценки за степента на разпространение на корупцията в митниците, съдебната система, Агенцията за приватизация, полицията и данъчните служби запазват високите си стойности и при последното изследване. Българската национална банка, армията, Националният статистически институт и президентството продължават да отстояват позициите си като институции с традиционно ниска корупция.

ТАБЛИЦА 5. “СПОРЕД ВАС, ДО КАКВА СТЕПЕН Е РАЗПРОСТРАНЕНА КОРУПЦИЯТА В СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ:”

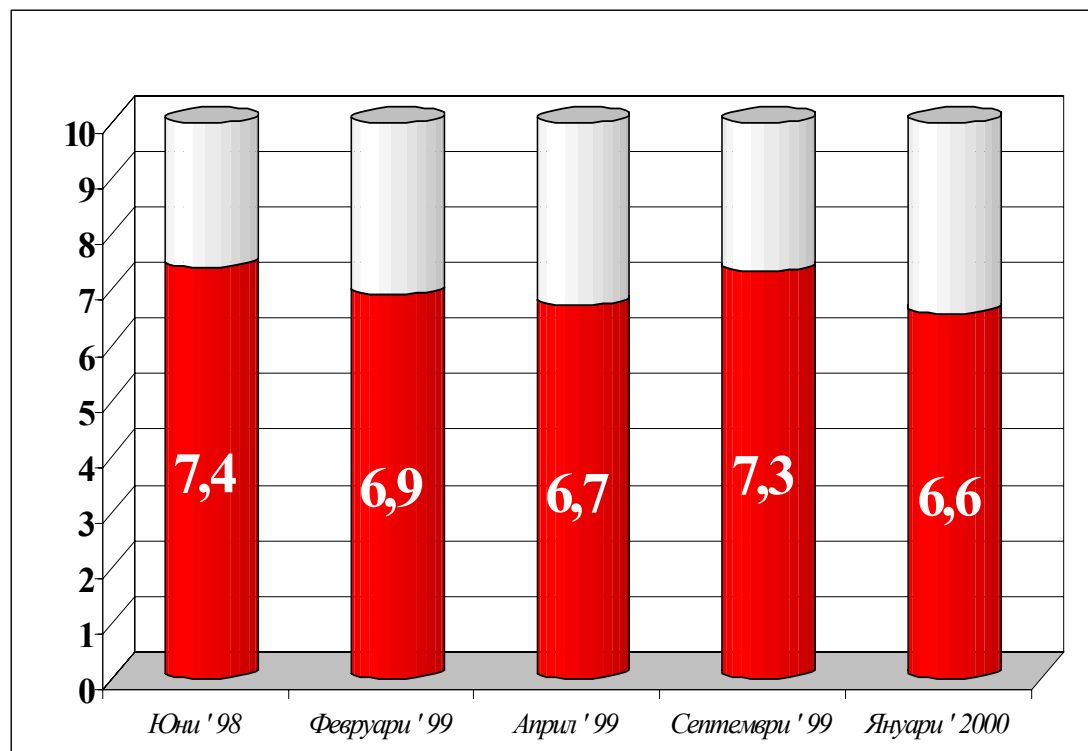
	<i>Април '99</i>	<i>Септември '99</i>	<i>Януари 2000</i>
Митници	8,78	9,10	9,02
Агенция по приватизация	7,46	7,86	7,96
Данъчни служби	7,10	7,98	7,68
Съдебна система	7,62	7,88	7,68
Полиция	7,16	7,54	7,30
Отраслови министерства	6,94	7,40	7,24
Областни управи	6,90	7,32	7,02
Комитет по енергетика	6,40	6,84	7,00
Парламент	6,78	7,16	6,96
Правителство	6,58	7,12	6,94
Общинска администрация	6,64	7,24	6,82
Комитет по пощи и далекосъобщения	5,86	6,42	6,32
Комисия за ценни книжа и фондови борси	6,24	6,28	6,22
Комисия за защита на конкуренцията	6,14	6,40	6,18
Сметна палата	5,74	5,86	5,54
Българска национална банка	5,34	5,32	5,34
Армия	4,88	5,06	5,06
Национален статистически институт	4,80	4,54	5,00
Президентство	4,46	4,50	4,28

Практическа ефикасност на корупцията

Този индекс показва оценките на гражданите за степента на превръщане на корупцията в ефективно средство за решаване на лични проблеми.

Трайно високите стойности на този индекс през целия наблюдаван период показват, че корупционното поведение представлява успешна социална практика. Тази нагласа съществува редом с всекидневното потвърждаваното убеждение, че корупцията е практически много ефикасен инструмент за решаване на частни проблеми.

ГРАФИКА 6. ПРАКТИЧЕСКА ЕФИКАСНОСТ НА КОРУПЦИЯТА

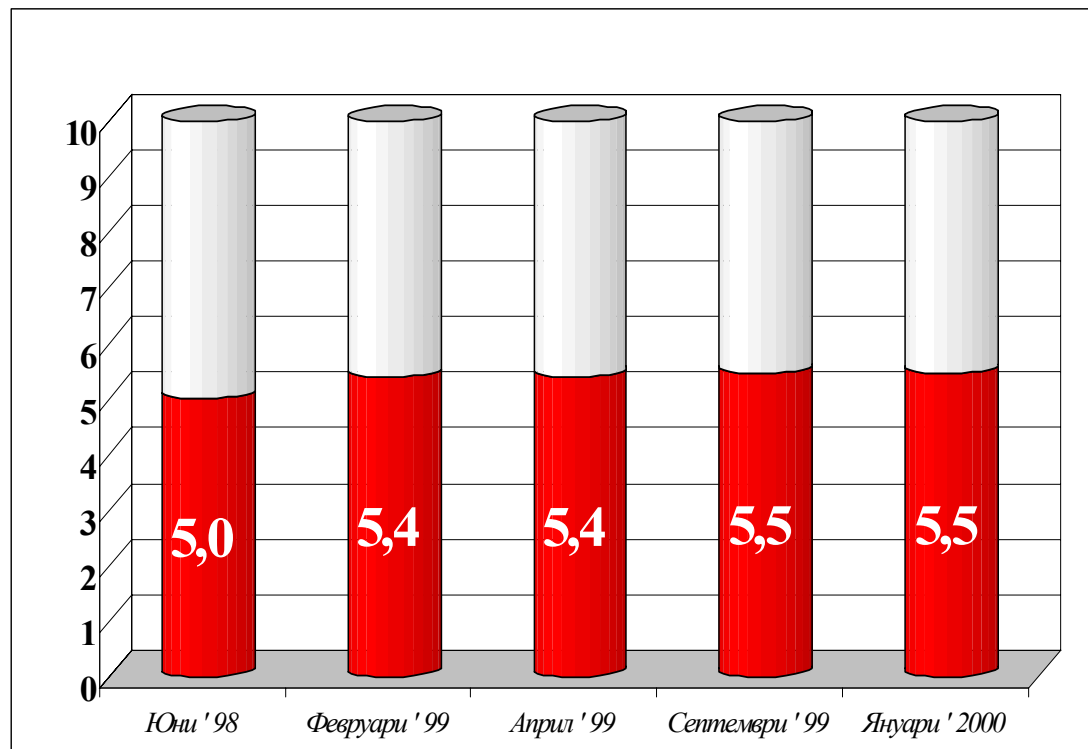
База: N = 1144

ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА

Отразяват оценките за възможностите (потенциала) на българското общество да се справи с корупцията.

Стойностите на този индекс показват, че обществените очаквания за развитието на корупцията в българските условия са най-стабилните нагласи във времето. Това на практика означава, че като цяло скептицизмът по отношение справянето с общественото зло “корупция” е трайно доминиращ в общественото мнение.

ГРАФИКА 7. КОРУПЦИОННИ ОЧАКВАНИЯ

База: N = 1144

Агенция “Витоша Рисърч” е специализирана в извършването на социални и маркетингови изследвания. Тя възниква като резултат от развитието на социологическата програма на Центъра за изследване на демокрацията, започнала своята дейност през 1989г.

“Витоша Рисърч” е специализирана в провеждане на изследвания в областта на приватизацията, социалната политика, икономическото, политическото и електорално поведение, ценностните ориентации и нагласи на българското население, проучването на общественото мнение, оценка на медийните аудитории и програми, рекламни изследвания и други.

Ул. Лазар Станев № 1
1113 София
Тел.: 971 3000
Факс: 971 2233
Ел.-поща: VR@ONLINE.BG
WWW.ONLINE.BG/VR

